

КЕНІНГ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ЗАСІБ ОБРАЗОТВОРЕННЯ В ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКІЙ ПОЕЗІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЕМИ «БЕОВУЛЬФ»)

Англосакська поема «Беовульф» є одним із перших взірців європейської епічної авторської літератури, хоча про її автора жодних відомостей не збереглося. Поема виникла на основі старовинних германських переказів, що належать до язичницьких часів. Зміст і поетика «Беовульфа» приголомшують своєю складністю, багатогранністю, різночасністю.

Дослідження експресивно-виражальних та лексико-семантичних особливостей мови давньоанглійської поезії є актуальним, оскільки допомагає розкрити типологічні ознаки, розширює межі трактування можливостей поетичних засобів. До того ж, поетичне слово є носієм інтелектуальної та емоційної пам'яті, яка актуалізується у певних образах, тому його вивчення сприяє глибокому осягненню культурних надбань нації.

Мова поезії є досить широким полем для дослідження, оскільки для створення поетичних образів в усі часи застосовувалось різноманіття мовних засобів. З-поміж них варто виділити кенінг – специфічний засіб, широке застосування якого властиве головним чином скальдичній, англосакській та кельтській поезії.

Давньоанглійська поетична мова вражає розмаїттям синонімів. Певною мірою це обумовлено тим, що стиль давньоанглійського віршування значно відрізняється від сучасної англійської поезії. Опорними моментами вірша були ритм і алітерація. Кожне значуще слово в рядку, що знаходилося під наголосом, починалося з однієї і тієї ж комбінації звуків. Так, зокрема, організована й епічна поема «Беовульф». Таким чином, автору доводилось добирати слова відповідно до місця у рядку, а якщо потрібного слова не існувало, автор створював нове, і часто це були кенінги.

Кенінг – це різновид метафори, описовий поетичний зворот, який складається як мінімум із двох іменників і застосовується на заміну звичної назви предмету або особи. Як зазначає К. Вільямсон, «кенінг – це специфічне складне слово, яке називає предмет або особу тим, чим він не є, і описує за допомогою контекстуального натяку. Він подібний до стислої метафори. Кожен кенінг – ніби мініатюрна загадка, в якій читачеві пропонується відгадати приховане слово і... побачити світ очима поета» [6, с. 8–9]. Наприклад, у кенінгу *bān-hūs* об'єкт, який не називається (*body*), порівнюється із зовсім іншим об'єктом, назва якого зазначається (*house*), але з контекстуальним натяком (*a bone-house*). Саме слово «Беовульф» (*bee-wulf*) є кенінгом: буквально воно означає «вовк бджіл», або «ведмідь».

Дж. Толкієн виділяє кенінги в окремий клас поетичних слів. Він зазначає, що «слова можуть перейти до цього класу в міру того, як мета зміщується з простого позначення на опис певного образу або згадку про

нього». Складне слово «являє собою частковий і часом творчо-вигадливий опис властивостей предмета, який використовується в поезії замість простої назви... Кенінг на мить малює перед нами картину, швидкоплинну, але тим більш яскраву і чітку, замість того, щоб розтягти опис у довгий порівняльний зворот». В цьому, на думку дослідника, полягає невловима чарівність давньої англійської поезії: «глибоке відчуття, яскраве бачення, сповнене краси і минушності світу, народжується через скупі фрази, легкі натяки, короткі слова, що відлунюють у самому серці як різкі акорди арфи» [5].

Дослідник називає цей клас слів поетичним, бо кенінги можуть створюватися свідомо, однак зазначає, що кенінги зустрічаються і в повсякденній мові, але з часом стають звичними словами.

Оскільки різні дослідники застосовують дещо відмінні підходи до визначення поняття «кенінг», їхню загальну кількість у поемі визначити важко. Д. Крістал налічує в поемі «Беовульф» 903 складні іменники, з-поміж яких від 60 до 120 можна вважати кенінгами. Так, лише в перших рядках поеми слово «море» тричі замінено поетичними зворотами – *hron-rade*, *swan-rade*, *lagu-stræte* («шлях китів», «дорога лебедів», «водна вулиця») [2, с. 23; 4, с. 144–146].

На позначення моря, окрім уже згаданих, використовуються і наступні звороти:

merestræt – «sea-street», «sea-path» (рядок 514)

lagustræt – «sea-street», «sea-road» (рядок 239)

seggrad – «sail-riding», «sail-road» (рядок 1429)

windgeard – «wind-yard», «wind dwelling» (рядок 1224) [1].

Загалом же кенінги здебільшого застосовувалися для позначення найбільш істотних для сучасників автора речей. Чимало кенінгів позначають поняття, пов'язані з війною: битва (*hondgemot* – «hand-meeting»), меч (*beadoleoma* – «battle-light»), воїн (*æscwiga* – «spear-man»), стріла (*isernscur* – «iron-shower»), шолом (*wigheafola* – «war-head») тощо [3, с. 60–61].

Оскільки до наших днів збереглася лише незначна кількість літературних творів давньоанглійською мовою, не можна визначити напевно, чи зворот був створений автором, чи він уже існував в усному мовленні. Застосування цих поетичних засобів робить давньоанглійську поезію високорозвиненим, витонченим мистецтвом, важким для перекладу. Особливо складно тлумачити описові складні слова, адже необхідно враховувати їхню семантику і весь діапазон відтінків значення, властивий їм з точки зору сучасника. Переклад повинен не лише окреслити загальне значення кенінга: сама варіація, звучання окремих слів є відмінною рисою стилю поеми і має бути певним чином представленою. Тож перекладаючи складні слова, перекладачу доводиться обирати між простим найменуванням предмета (наприклад, переклад словосполучення *gomen-wudu* – «дерево гри» – як «арфа» в рядку 1065) або перекладом цілою фразою. В першому випадку зберігається місткість оригіналу, однак

втрачається його колорит; в другому зберігається колорит, однак оповідь стає більш розпливчастою.

Таким чином, кенінги є однією з визначальних рис давньоанглійської поезії. «Беовульф» – поема, писана давнім англосакським акцентним віршем (де важить лише кількість наголошених складів), а замість звичних для нас рим оздобою такого вірша слугують багаті алітерації – повтори приголосних. Саме це й зумовлює використання автором численних синонімів, складних слів і зокрема кенінгів. Основною метою поета були насиченість, лаконічність, стягнення яскравого емоційного образу до меж повільного звучного розміру, складеного з коротких урівноважених словосполучень, і саме так давньоанглійська поезія набувала свого колориту.

Список використаних джерел:

1. Beowulf [Full text]. – [Electronic resource]. – Available from : <http://norse.ulver.com/src/other/beowulf/beowulf.html>.
2. Crystal, David. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Second edition / David Crystal. – Cambridge University Press, 2003.
3. Lee, Alvin. Gold-Hall and Earth-dragon : Beowulf as Metaphor / Alvin A. Lee. – University of Toronto Press, 1998 – 280 p.
4. Staver, Ruth Johnston. A Companion to Beowulf / Ruth Johnston Staver. – Greenwood Publishing Group, 2005. – 227 p.
5. Tolkien, J.R.R. On translating Beowulf [Electronic resource] / J.R.R. Tolkien. – Available from : <http://www.litmir.me/br/?b=127753>.
6. Williamson, Craig. «Beowulf» and Other Old English Poems / Craig Williamson. – University of Pennsylvania Press, 2011. – 288 p.